

D. Gerhanli Titij Dogmatica.

DE

PERSEVERAN- TIA SANCTORVM

EXERCITATIO THEOLOGICA

Contrà

REFORMATOS

QVAM

D. O. M. A.

PRAESIDE

GERHARDO TITIO

SS. THEOL. D. ET PROF.
ORDINARIO

IN INCLYTA ACADEMIA JULIA

Ad diem Septemb.

IN NOVI IVLEI AUDITORIO MAIORI

Publicè proponet

CONRADUS STROVERUS

HEDEMUNDENSIS

AUTOR & RESP.

HELMESTADII,

Typis JOHANNIS HEITMÜLLERI.

Anno cl̄s̄ l̄c̄ LXII.

PERSEVERAN-

TIA SANCTORVM

EXERCITIO THEOLOGICO

CONTRA

REFORMATOS

DE

D. O. M. A.

PRÆSIDIS

GERHARDO TITIO

S. THEOL. D. ET PROF.

ORDINARIO

IN FACULTATE THEOLOGICA

ALMA MATER

IN NOBILI UNIVERSITATE MAIORI

WITTEBERGENSI

GONRADO STROVERUS

LIBRARIUS

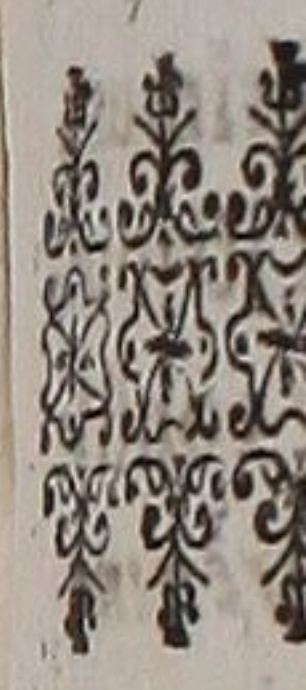
IN

1685

WITTEBERGÆ

Typis Johannis Iohannsenii

apud

PER

P
Plu
ve

sta fax a

felix ill

mem p

Theolo

facia

ani plo

forma

monst

dixeris

nianos

istocap

Ex eod

lum, fo

rancia

docun

alteriu

dum h

ant.

I

DE
PERSEVERANTIA SANCTORUM

EXERCITATIO

THESIS I.

Posteaquam ad Ecclesiae, Papales tenebras vix dum e-
pluatae, novam perturbationis materiam, contro-
versiam nimirum Sacramentariam, tanquam fune-
sta fax adhæsit, absolutum Calvinianorum decretum; in-
felix illud lolium & apostema, quod succum & sanguinem o-
mnem pietatis exsugit, fermentiq; instar sese per universum
Theologia corpus ita diffundit, ut nihil sani sapidiq; reliquum
faciat; huic suo decreto, tanquam fundamento, Calvini-
ani pleraque, nisi omnia, Theologiae ad suum gustum Re-
formatae placita, superstruxerunt. Unde non abs re à Re-
monstrantibus verbis, quæ jam producebamus, additum
dixeris: *Quod apud Pontificios est Ecclesia, illud apud Calvi-
nianos esse prædestinationem, & uti tota illorum religio ex uno
isto capite, ita horum totam religionem ex hoc uno dependere.*
Ex eodem etiam capite, & fonte satis turbido, rivulum il-
lum, fonte suo non multò liquidiozem, dogma *de perseve-
rantia sanctorum*, quale ipsi fovent, iidem Calviniani de-
ducunt. Id quod ita altè illis insedit, ut & antehac unius
alteriusque Synodi autoritate munitum illud iyerint, nec
dum hodiè ipsi patrocinandum animum mutent aut abjici-
ant.

Remon-
strant.
in Apolog
p. 18.

loc. cit.

II. Nos, quid veri, quid falsi hoc ipsorum dogma
habe-

habeat, cum experiri pro nostra tenuitate susceperimus; principio, ne Andabatarum more cæcis pugnetur rēibus, τὸ ἀνόμωτον sive id, de quo disceptatio est, firmiter constituemus. Illud igitur præcipuè hoc est: *An homo verè renatus per peccata regnantia penitus, sive, totaliter excutiat gratiam Dei, fidem & Spiritum S. seu; An Deus hominibus verè renatis graviora peccata, dum ea faciunt, condonare, q̄sq̄, ante aetam pœnitentiam suâ gratiâ & Spiritu S. adesse velit?* Hoc Calviniani affirmant, nos negamus; illud Calviniani negant, nos affirmamus.

III. Nos affirmationis nostræ testes producimus Aug. Confess. artic. 12. quæ ita: *Damnant Anabaptistas, qui negant, semel iustificatos posse amittere Spiritum S. & Apol. ejusdem, tit. de Dilect. & Implet. legis p. 86. Fides illa qua accipit remissionem peccatorum in corde perterrefacto, non manet in his, qui obtemperant cupiditatibus, nec existit cum peccato mortali.* Tum Artic. Smalc. part. III, artic. 3. circa finem. *Docendum est; si sancti, qui originale peccatum se adhuc habere sentiunt, & quotidie de eo pœnitent, & cum eo luctantur, insuper ruant in manifesta peccata, ut David in adulterium, — eos excutere fidem & Spiritum S. & abesse tum ab ipsis fidem & Spiritum S.*

IV. Huic affirmationi, antequam argumentis nostris fidem faciamus, è re fuerit, ne terminorum, qui in formatione status fuerunt adhibiti, ambiguitas difficultatem pariat, prius eam evolvere. Renatus igitur, et si formaliter is dicitur qui verè credit, ex verbo Dei vivo I. Pet. I. 23. & Sacramento initiationis regenitus Tit. III, 5. nos tamen indifferenter credentis, renati, iusti, iustificati, sancti, sanctificati nomine eum appellamus: Iis enim quamvis diversos conceptus formales non derogemus; sunt tamen ratione subjecti unum, quatenus sunt simul, atque coherent
nexu

sexu ita indivulso, ut ubi unum est, ibi & reliqua sint. Di-
stinctum autem planè volumus ab *electo*, renatum; etsi e-
nim omnis electus renascatur; non tamen vice versâ o-
mnes renari eliguntur, neque semper hæc duo sunt in eo-
dem subjecto; cum nonnulli renatorum, ob prævisam fi-
nalem impenitentiam reprobandentur, & quidam *electi*, pro
aliquo tempore non sint renati, cum fidem in præsentia a-
liquando non habeant. Pleniorém hujus discriminis ex-
planationem, vide apud Meisnerum in Anthropol. sacra
Dec. 2. disp. 9. th. 1.

V. Per peccata *regnantia* notamus ea, quæ contra-
distinguntur *venialibus*, ijs quæ Tertullianus vocat *pec-*
cata quotidiana incursonis, quibus omnes sumus obiecti, quæ-
que sunt pravi motus in renatis, qui in ipsis citra plenum
consensum & approbationem voluntatis consurgunt, ut si
qua dubitatio aut libido prava in animo oriatur, quibus
renatus non consentit, sed *carne cum affectibus crucifixâ*
Gal. v, 24. devitat id, ad quod illa inclinatur. *Regnantia* ita-
que peccata his opposita, sunt, quando homo à propria cu-
piditate *inescatur* Jac. 1, 14. *carnis desideria perficit* Gal. v, 16.
& destinata animi malitiâ ac contumaciâ peccat. Vocan-
tur aliàs peccata, usitato tamen magis quàm commodo
vocabulo, *mortalia*; quod peccata ita consummata ex ju-
sticia Dei Rom. 1, 32. *gignant mortem* Jac. 1, 15. & autorem
iure hereditatis caelestis, non intercedente poenitentia, ex-
cludant, 1 Cor. vi, 9. Convenit quidem etiam venialibus
hæc *mortalium* peccatorum appellatio, si ex natura eorum
illa aestimes; sed incongrua iisdem apparet, si ea pendas ex
æstimatione Dei, conditionem ea committentium spe-
ctantis, & de facto ad damnationem ijs non imputantis,
ob causas tam ex parte Dei quàm hominis, quas vide apud
Gerhardum Mag. Loc. com. Loco de Peccat. act. th. 38.

lib. de pu-
dicitia
cap. 19.

VI. Per *Gratiam Dei* intelligimus favorem & amorem Dei specialem & gratuitum, quo actu credentes in Christum, propter eum complectitur, intimè ut filius adamat, & in sinu quasi fovet. Estque hæc gratia, quam ex idiotismo linguæ sanctæ piè viventes *invenire in oculis Dei* h. e. consequi dicuntur. Vide Glassium Phil. sac. Rhet. tr. i. c. 15. p. 451. Hanc gratiam amittere, est; non amplius habere Deum clementem ac propitium, tanquam diligentem patrem, sed iratum ac formidandum, ut severum iudicem.

VII. *Fidem* non accipimus pro notitia credendorum ad salutem necessariorum, nec etiam pro assensu: illa enim in nefariè etiam peccantes, ex Lucæ XII, 47, imò in ipsos diabolos cadere ex Marci I, 24. cum pateat, facilè largimur. Accipimus autè pro fiduciali Servatoris apprehensione, qua quis præviâ cordis contritione credit, Christum se quoque pro SE tradidisse in remissionem peccatorum Gal. II, 10. cum quo actu immediatè cohæret alter ille fiducialis, qui vere demum conscientiam consolatur & ex terroribus liberat; ille nimirum, quo quis credit, sibi quoque propter Christum remitti peccata, & ad Deum sibi propitium, non secus ac liberi ad dilectum Patrem, liberè accedit ac clamat, *Abba pater* Rom. IX, 15. uti iisdem ferè verbis hæc tradit Plur. Rever. D. Præses Theol. Theol. disp. 8. th. 4. Ab hac fide deficere, est, filialem fiduciam in Deo per & propter Christum nobis reconciliato, recumbentem, perdere & accessu libero prohiberi; eò quod applicatio meriti Christi impediatur.

IX. *Spiritus Sancti* peculiarem quandam in credentibus præsentiam intelligi volumus; talem nimirum, quâ homini *dat cor novum*, eum *condit ad B. opera*, in eo velut *templo habitat*, suamque inhabitationem gratiosis effectibus con-

August.
Conf. art
12.

contestatur, dum nimirum vitia expellit, & pios motus ad
secundandas virtutes excitat: qua ratione vocatur *Spiritus gra-
tia & precum* Zach. XII, 10. *veritatis, quem mundus non potest
accipere* Joh. XIV, 17. *Sanctificationis* 1. Cor. VI, 11. *Adoptionis*
Rom. VIII, 15. *Promissionis* Eph. I, 13. *Gratie* Ebr. X, 29. Quam-
vis igitur Spiritus S. adsit ubique & omnibus per *potentiam
& presentiam*, itemque per *essentiam*, de quibus presentia
divinae modis vid. B. Slevoigt. Disp. Theor. 15, 16, 17. attamen
non adest ubique peculiari illa & gratiosa sua de qua jam
dictum, presentia. Talis autem Spiritus S. presentia reji-
citur, & ipse Spiritus S. expellitur, non hostili quadam
violentia; illud enim in Deum omnipotentem non cadit;
sed excuti dicitur, quando malitiosa hominis resistentia
motus, gratiosam sui presentiam ei subtrahit, sibi eum
relinquit, *nec cor amplius renovat, ut induat novos affectus,
& ita parere bona opera possit.*

IX. Restrictio illa, voce *penitus* vel *totaliter* expres-
sa, sumitur in hac propositione (Fides & Sp. S. a renatis
penitus excutitur) vel ratione *subiecti*; atque ita dicimus,
quod tam electi quam renati omnem filialem erga Deum
fiduciam, peccatis mortalibus possint perdere; vel ratio-
ne *pradicati*; atque ita rursus bifariam: aut respectu *ter-
mini, ad quem patet regressus*: idque dupliciter: primo de
potentia, quasi nunquam possit recuperare gratiam Dei, quo-
modo nos non accipimus, reclamatur enim scriptura &
Aug. Conf. art. 12. deinde de *actu*, quod non omnes eam
recuperent, id quod de quibusdam ex eventu scimus: Aut
respectu *termino a quo*, quod is, qui jam penitus non habet,
possit iterum habere totam, id quod de nonnullis renatis
& omnibus electis statuimus.

X. Hisce ita expeditis, ad theses nostrae confirma-
tionem accessuri, ut in ea recte atque ordine versemur, ar-
gumen-

Aug.
Conf. art
20.

gumentorum tres constituemus, classes: in quarum primâ,
ipsa Scripturæ loca producemus, in quibus apertissimè
planissimeque & tantum non totidem verbis sententiam
nostram Spiritus S. adstruit. In hac igitur agmen ducet lo-
cus Ezech, xlii. 24. *Si aversus fuerit iustus à iustitia sua —
nunquid viues?* & vers. 26. — *moriendo morietur.* Per ju-
stum intelligi hic renatum, manifestò deprehendet, qui
ad vers. 5, 6, 7, 8, 9, recurrerit: ijs enim Spiritus S. iustum
illum describit quatuordecim qualitatibus, quas in nul-
lum nisi renatum cadere certum est: idque præsertim ob
additam clausulam vers. 9. *justus est, vivendo viues.* Idem
inde liquet, quod impio ille aliquoties opponitur, de quo
dicitur, quod, nisi poenitentiam egerit, moriturus sit: Un-
de colligitur, impium, si poenentiâ egeat, & hac defici-
ente moriturus sit, fidei etiam esse expertem: iustum vero
contrà, qui, quamdiu talis, moriturus non est, vera fide
præditum & sic renatum esse: Tandem ejusdem quod vo-
lumus, argumentum est, quod iustum describit, *cuius in-
iustitiæ prioris Deus non recordatur* Ezech, xlii. 22. quâ, & si-
milibus phrasibus, quas vide Rom, iv. 4, 5, 7. formale ju-
stificationis, consentientibus Calvinianis, exprimitur, &
proinde is, de quo eæ usurpantur, fide præditus arguitur. De
tali jam Deus affirmat, quod *si abominationem faciat, sit mo-
riturus:* & morte quidem non temporali sed æternâ, cum
de tali morte sermo sit, ex cujus laqueis per conversionem
se se exuere homo potest vers. 21. id, quod de temporali, cu-
ivis sine exceptione subeundâ, capi nequit. Jam ergò, si
mori planè, morte scilicet secundâ illa, etiam fidem amitte-
re renatus potest, utpote quâ præsentem nemo perit, sed o-
mnes vitam æternam habent Joh. iii, 16. Excipere quidem
communiter Calviniani hic solent, Prophetam loqui con-
ditionaliter: Si avertat se iustus, inde ergò non posse in-
ferri,

ferri, absolutè posse eum averti. Verum possibilem esse, quæ hic includitur, conditionem, patet (1) quia omnis conditio, quam Deus in suis promissionibus vel comminationibus proponit, quando illam ponit, & in quantum ponit, hominibus est possibilis, si non per naturam, saltem per gratiam; uti rectè notat Gerhardus Isag. loc. Theol. de B. op. th. 31. (2) quia propositio illa, *si averterit se impius ab impietate, vivet* vers. 21. opponitur huic: *si averterit se iustus à iustitia — morietur* vers. 24. atque sic ex conditionis in istâ propositæ possibilitate, ejus quoque, quæ in hac proponitur, possibilitatem æstimandi copiam, dat ipsa oppositorum natura: Ne jam dicamus, quod ipsorum etiam adversariorum plurimi, conditionem illam possibilem satisfaciant, quando concedunt, renatos enormibus peccatis Deum offendere posse, ut id infra ipsorum met testimonijs plenius ostenderetur. Possibili igitur hac conditione, sub qua nos ipsi quoque fidei amissibilitatem asseruimus, assertâ, manet locus iste firmum nostræ sententiæ fundamentum.

XI. Proximus ab isto erit ille ex N. T. 1. Cor. ix, 27. ubi dicit Apostolus, *se subigere corpus suum, & in servitutem redigere, ne quomodo, cum aliis prædicet, ipse sit reprobus.* Ubi, quando veretur, ne in se eveniat τὸ ἀδύνατον εἶναι (h. e. brabeo athletico excludi, uti explicat D. Dannhavv. homomorph. phantasm. 9. th. 47. voce in certaminibus usurpari aliàs solitâ ad spirituales hominis pugnam translata, qualem vocum athleticarum ad eandem translationem prolixè videre est ap. D. Glassium Rhet. de metaph. p. 395.) veretur, ne tale certamen certet, quò ad *depositam coronam iustitiæ, solis legitimè certantibus dandam* 2. Tim. ii, 5. aspirare nequeat. Quare autem Apostolum denegandæ sibi coronæ timor ita urgeret, ut de *veteri homine Spiritui reluc-*

B

Et ante

Et ante coercendo, domando, dominioq; ei adimendo, id quod fit
abstinentiâ, ieiunio, laboribus, sanctis meditationibus, preci-
bus uti phrasin Apostoli explicat Glassius Rhet. sac. de me-
raph. p. 382, tantoperè esset sollicitus; si simpliciter impos-
sibile fuisset, fidem eum amittere, & gratiâ Dei excidere?

XII. Cum Paulo in hæc eadem consentit D. Petrus
2. ep. c. 11, vers. 20, ubi ita: *Si, postquam effugerunt coinqui-
nationes mundi per cognitionem Domini nostri Iesu Christi, his
rursum implicati superantur, facta sunt eis posteriora deterio-
ra prioribus.* Agere & hunc locum de verè renatis, non
verò de ijs, qui professione fidei speciem fidelium menti-
untur, ostendit B. Mentzerus disp. de electione filiorum
Dei th. 212. ex eo, quod Apostolus fidem describit, non ex
professione, sed ipsius potius *Christi cognitione*, & quidem
tali, per quam homines dicuntur *effugisse coinquinationes
mundi*, qui effectus non soli externæ fidei professioni, sed
veræ fidei comperit. Idem ille ostendit ex oppositione il-
lorum duorum: *Cognovisse viam iustitiæ, &, non cognovisse
viam iustitiæ*, quam dicit *veræ fidei* & illi opposita *increduliz-
ratis esse descriptionem*: *Ea enim intelligitur cognitio (ait) cui
coniuncta est fiducia: sicut Ioh. xvii, 3. Es. LIII, v. 11. coniunge 2.
Pet. 1, 18, 19. & confer Ezech. xlix, 24.* Ubi porro odio dignos
censet, qui tam illustres Scripturæ locos vociferantur in-
telligendos *ἡ δόξα*, secundum opinionem hominum,
iuxta iudicium charitatis, non de ipsa rei & facti veritate:
Eos enim unam illam D. Petri vocem fortissimè vult re-
pellere vers. 18. *τῶν ὄντων* (sic enim pleraque exemplaria
habent) *ἀποφυγόντας*, qui verè (non secundum vanam ho-
minum opinionem aut fallax horum vel illorum iudici-
um, sed verè, re ipsa) effugerunt. Cum igitur Apostolus
hic illos verè renatos coinquinationibus mundi rursum
implicari posse asserat, & ita quidem, ut posteriora dete-
riora

riora sint prioribus h. e. statu eorum, relictas coinquinati-
ones antegresso, quò sane in visis Deo fuere, dubium non
est, quin indeficibilitas sanctorum solide & ex hoc loco
concutiatur.

XIII. Hisce tandem consentaneum ipsius Servato-
ris iudicium adjungemus. Is Matth. XIII, 20, affirmat, quos-
dam in petros à semen excipere, eos nimirum, qui sermonem Dei
audiunt, ac statim cum gaudio accipiunt eum; non habere au-
tem radicem in se, sed temporarios esse, oriãq; oppressione vel
persecutione propter sermonem statim offendi. Quo ipso di-
sertè inculcat Christus, esse in credentium numero, qui,
cùm credant, postea à fide deficient; id quod expressis ver-
bis asserit Lucas, quando inquit Cap. IIX, 13. *Qui ad tem-
pus credunt & tempore tentationis deficiunt.* Excipit quidem
Wendelinus Theol. Christ. I. J. c. 24. explic. th. 18. *Chri-
stum non loqui de fide iustificante, seu fiducia amplectente meri-
tum Christi, sed de assensu tantum generali seu professione fidei
externa:* Verum hoc Wendelini effugium ipse refutat Ser-
vator quando Lucæ IIX, 12, ait: *diabolum verbum ex cordi-
bus eorum qui secus viam sunt, auferre, ne credant & salven-
tur.* Ubi certè de fide salvificã sermo est: unde, cum hãc
fide, quã illi prorsus non credidere, eos qui super petram,
verè ad tempus credidisse, ex vers. seq. pateat, fides utique
salvifica tam hïc, quàm illic venit intelligenda. Eidem
Wendelino hic officit, quod illi, qui super petram, dicun-
tur sic credidisse, ut cum gaudio sermonem susceperint: eo e-
nim describi fidem salvificam, ex Act. IIX, 14. c. XI, J. c.
XVII, 11. &c. probat Gerhard. Itag. loc. Theol. de B. op. th.
31. Neque verò nobis obstat, quod radix illis denegatur,
radix enim non significat ipsam fidem, à qua distinguitur,
probante illud Gerharo loco cit. ex Luc. IIX, 13. Eph. III:
17. Col. II, 7. Atque inde, *non habere radicem, non ne-*
gat

gat fidei habitæ veritatem & sinceritatem, sed constantem
ejus perpetuitatem. Plura, quæ ad hanc classem referri
possent Scripturæ loca, brevitatis studio omittimus.

XIV. Secunda classis continebit ex eadem S. Scri-
pturâ, firmitate suâ satis conspicua pro nostra sententia ar-
gumenta. Inter quæ primum sibi locum vendicat invi-
ctum illud, quod etiam urget Plur. Rever. D. Præses disp.
de Viribus liberi arbitrij: Si fides manet in eodem subje-
cto & tempore eodem cum peccatis regnantibus, unus
& idem erit simul & semel amicus Dei Jac. II, 23. & non e-
rit amicus Dei; erit hæres vitæ æternæ, & non erit hæres
vi æternæ. Consequens est absurdum. E. & antecedens:
adeoque & illud, ex quo antecedens est deductum; id quod
est ipsa sententia Reformatorum. Consequentia proba-
tur ita. Docet Paulus Gal. III, 26. *Omnes esse filios Dei per
fidem & Joh. c. I, 12. Qui receperunt Christum, eis dedisse po-
testatem, ut fierent filij Dei.* Addit Paulus Rom. II, 17. *Si
qui sint filij, esse etiam hæredes Dei, imò co hæredes Christi.* Sed
& alibi Scriptura non minus aperte hæc inculcat. Psalm v,
5. *Non Deus volens iniquitatem tu es, non etiam habitabit a-
pud te impius.* I. Joh. III, 15. *Omnis homicida non habet vitam
æternam in se manentem.* Habac. I, 13. *Mundus es oculis & a-
spicere pravitatem non potes.* Gal. v, 21. *Qui talia (scæda &
detestanda, quæ ibi præmiserat) agunt, regni Dei hæredes
non sunt futuri.* Hæc & similia loca conferenti, perspicu-
um erit, consequentiâ propositionis ijs satis firmatâ, pro-
thesi nostra strenuè argumentum militare.

XV. Succedit priori argumento nunc tale: Qui-
cunque in Spiritum S. peccat, amittit fidem, gratiam Dei
& Spiritum S. Quidam verè renati peccant in Sp. S. E.
Immotâ majoris firmitate, minor facilè item probatur ex
Hebr. VI, 4. 5. *Fieri non potest, ut qui semel fuerint illustrati,
gusta-*

gustaverintq; donum caeleste, & participes facti fuerint Sp. S.
gustaverintq; bonum Dei verbum, ac virtutes futuri seculi, &
prolabantur, ut denuò renouentur per respiscenciam &c. De
renatis sermonem hic esse, & veram fidem intelligi, Spi-
ritus S. ipsis illis verbis simul involvit: *Illustratum enim &
participem Spiritus S. esse, & gustasse illud regenerationis me-
dium verbum Dei, & virtutes futuri seculi, h. e. justitiam,
pacem & gaudium in Spiritu S. Rom. xiv, 17. in alium quàm
verè renatum convenire non potest. Confer Hebr. x, 26,
27. Vanum hic esset effugium, si quis cum Beza, non sal-
vificam, sed temporariam fidem intelligi, inde arguat,
quod Apostolus vocem γέυσθαι usurpet, causans, inter gra-
tum & ipsam rei perceptionem multum interesse. Ute-
nim γεύσις in proprio significato non semper labialem de-
gustationem notat, qualis est vini emptorum, sed bibiti-
onem aliquando ipsam; ita & ad res spirituales eadem vox
translata non aliqualem semper participationem, sed ve-
ram perceptionem notabit. In proprio autem sensu ita ad-
hiberi, testatur D. Glassius gramm. sac. l. 4, tr. 2. de ellipsi
observ. I. p. 700: ubi ad Act. x, 10. *Factus est valdè esuriens,
& voluit gustare*, cum Bezà notat, non tam gustare quàm τὸ
ἐδίειν ἢ φάγειν, *vesci significare.* & Rhet. sac. tr. 1. c. 19. p.
479. *Gustare vinum Dan. v, 2. per μέλωσιν per τὸ vini potati-
oni egregiè indulgere exponit.* In sensu translato usurpatur
Math. xvi, 28. γέυσθαι ἰσχυρά. *Rectè itaque τὸ γέυσθαι &
in hoc loco, pro, verà & ἀνυπερίτω perceptione, sive, pro
intelligere, frui, experiri, accipimus, uti rursus præit Glass.
Rhet. sac. tr. 1. c. 12. p. 360. Et verò, si vel dederimus, τὸ
γεύσθαι esse labris extremis aliquid degustare; est tamen
in confesso, denotare sic participationem aliquanti de ci-
bo aut potu, unde possit fieri iudicium, jam ergo, si grati-
am Dei eodem modo illos velint gustasse, concedant uti-**

que de gratiâ verè aliquid ita participasse, quippe, cum mica, ut sic dicamus, gratiæ, etiam sit gratia. Invertimus ergò hanc exceptionem & dicimus: Si gustaverunt, verè participes factos esse: quod autem non continuerint, culpâ evomentium accidisse.

XVI. Porro, argumentum huc faciens, suppeditabunt severæ adhortationes, ut caveant renati, ne quid admittant, quo gratiâ Dei excidant. Unde argumentor: Quicumque sollicitè monentur, ut caveant defectionem à fide per peccata regnantia, illi in peccata talia cadere, & fidem amittere possunt. Atqui verè renati ita monentur &c. E. Major plana est, cum alioquin admonitiones ejusmodi mera fulgura ex pelvi, & inania forent, si illud, de quo cavendo monentur, fieri planè esset impossibile. Minor probari posset adductis plurimis exemplis & locis Scripturæ: sed sufficiat insigne præ cæteris Timothei exemplum. In numero renatorum illum fuisse, probare non putamus opus esse: & tamen diligentissimè idem monetur à Paulo 1. Tim. I, 19. *Hoc mandatum commendo tibi, ut secundum prægressas de te prophetias milites in eis bonam militiam, retinens fidem & bonam conscientiam, quâ repulsâ nonnulli fidei naufragium fecerunt.* Hortatur ille eundem, ad fugam profanarum fabularum & pietatis exercitium 1. Tim. IV, 7. ad fugam communicationis cum alienis peccatis 1. Tim. v, 22. ad separationem sui ab hereticis 1. Tim. vi, 5. ad depositi custodiam 2. Tim. I, 14. ad legitimum certamen 2. Tim. II, 5. &c. Atque ad hæc omnia eum hortatur eum formidine oppositi: quia ei proponit exempla fidei naufragorum 1. Tim. I, 19, aberrantium à fide 1. Tim. vi, 10. 21. item comminationem non assequenda corona 2. Tim. II, 5. & abnegationis Christi vers. 12.

XVII. Tandem finem huic classi imponet argumentum ductum ab ingentibus illis incommodis, quorum
impia

impia Reformatorem doctrina causa ac fomentum jure
audit. Argumentor: Quodcunque dogma universam
vitæ honestatem laxat, & impietati ac vivendi licentiæ bi-
patentes portas pandit, illud veritati coelesti est adversum:
Atqui de Reformatorem dogmate hoc est verum. E. Mi-
nor in aprico est posita: Quem enim qui sententiam illam
semel in animum admiserit, prohibebimus, isthoc modo
ratio cinari? Aut sum fataliter electus, aut non sum: Si
sum; Deus fatali decreto fidem & Spiritum S. in amissibi-
lem dare decrevit, & sic fide non poterò excidere; hac si
non excido, quid oberit pietati, & dilectioni tam Dei
quàm proximi nuncium remittere: aut (ut voces ejusmo-
di hominum depingunt Artic. Smalc. parte 3. art. 3.) *Fac
quicquid lubet, modo credas, nihil tibi nocet, fides omnia pec-
cata delet.* Si fataliter non sum electus, quid proderit, ho-
nestatis pietati, quæ vinculis tam sollicitè & continuo esse
adstrictum? nihil hujus unquam ad salutem, decreto fata-
li, æterno & irritari nescio, cui Deo visum fuit, additam
aliquid conferet; nihil illius ei consequendæ oberit. Cum
itaque impiarum ejusmodi collectionum Reformatorem
hæc doctrina semen merito æstimetur, vel eo saltem no-
mine à nemine, qui ullam partem sensus habet, *orthodoxias*
vel speciem emendicabitur. Multa alia argumenta ad
hanc classem spectantia, uti sunt à prælagiis Christi & Apo-
stolorum, à precatationibus Doctorum Ecclesiæ ipsorum-
que reatorum &c. petita, addere non licet.

XIIX. Tertiam probationum classem constituent
manifestata in Scripturâ exempla eorum, qui, cum in statu
gratiæ fuerint, ex eo fuerunt deturbati. Initium autem ab
ijs, qui prima deficiendi fecerunt initia, angelis ut duca-
mus, notum est, eos in *vera iustitia & sanctitate* creatos, à
Deo se avertisse, & ex *angelis lucis in angelos tenebrarum mu-
tatos*

tatos esse. vide, Joh. iix, 44. ep. Judæ vers. 6. Unde jam pronum colligere: Si angeli; multò magis renati possunt amittere justitiam; quippe cùm illis ea fuerit concreata, his imputata; illis ad naturam pertineat, his sub conditione saltem fidei detur & ea absente auferatur. Ut autem hæc ab Angelorum defectu ad hominum deficiibilitatem argumentatio eò sit tutior, indicamus, nos ipsum Spiritum S. illo modo argumentantem sequi. Ita enim Petrus 2. Ep. cap. II, 4. Si Deus punijt & gratia sua privavit angelos peccantes, multo magis homines graviter peccantes suâ gratia privabit & puniet: cujus propositionis antecedens, si ex Scripturæ locis cit. ut factum est, affirmatur, argumentatio nostra Spiritus S. illationi innixa suo sibi constabit robore.

Concil.
Araus.
II. capi-
tulo 1.

XIX. Proximi ab angelis erunt, qui in deficiendo ipsis fuere propiores, primi nostri parentes; quorum luctuosum cheu! nimium quam validè pro nobis militat exemplum. Erant illi vasa gratiæ Dei exquisitissima, creati quippe ad imaginem Dei, h. e. *in sanctitate & iustitia vera* Eph. IV, 24. Sed quam planè sese thesauro illo nudârunt, secundum corpus & animam in deterius commutati, manifesta nimis in nobismet ipsis, qui *ad imaginem ipsorum geniti* sumus Gen. v, 3. gerimus testimonia. Imagine igitur Dei amissâ, quis gratiam ejus statueret non amissam? sanè nisi hoc ita esset, & nec illi, nec nos in illis, verè Dei gratiâ excidissemus, ita ut morti æternæ fuerimus subjecti, quid opus fuisset Christum venire in mundum, pati, crucifigi, mori? gratiæ enim non amissæ restitutionem quis fingere potest? Hinc ergo inferimus. Si Adam & Eva ad imaginem Dei *in iustitia & sanctitate verâ* creati, potuerunt Deum relinquere, gratiâ ejus excidere, mortisque æternæ rei fieri, multò magis alij renati, Deum relinquere, gratiâ ejus ex-

de jam
possunt
creata,
nditi-
utem
tatem
Spiri-
Petrus
ange-
cantes
antece-
tur, ar-
bi con-
ciendo
um lu-
litat ex-
a, creati
tia vera
dârini,
anifesta
eniri su-
r Dei a-
anè nisi
ratiâ ex-
quid o-
ueifigi,
fingere
imagi-
unt De-
rnæ rei
ratiâ e-
jus ex-

jus excidere, & mortis aeternæ rei fieri possunt, cum illi ad æqualem cum Protoplastis illis perfectionem non venerint. Neque hoc exemplum alienum proclamabit, cui in memoriam redierit, Paulum eodem modo illo esse usum 2. Cor. II, 3. Wendelinus quidem Theol. Chr. I. I. c. 24 explic. th. 18. inconvenientiæ hoc exemplum convicturus, negat consequentiam propositionis inde deductæ, ex hac ratione: *quia illis in statu innocentia data fuerit gratia, quâ possent perseverare, si vellet; non autem data fuerit gratia, quâ vellet perseverare: post lapsum autem iustificatis & verâ fide pradiis gratia datur, non tantum, quâ possint, sed etiam quâ velint perseverare.* Sed petit principium Wendelinus, fundamento suo tam parum solido innitens. Cum magistro enim suo Calvino lib. 3. instit. c. 23. th. 7, 8. scilicet supponit: *decreto suo Deum sic ordinasse, Dominum ita expedire censuisse, ut laberetur Adam.* Quo sanè supposito, sponte sequitur, voluntatem primorum Parentum ad committendum hoc grande peccatum à Deo etiam fuisse ordinatam ac directam, atque sic (quod ille vult) *voluntatem, quâ vellet perseverare, non fuisse datam.* Sed ruente hac tam debili, quàm impiâ hypothesi, certissimam & hæc ejus exceptio ruinam evitare non poterit. Et quidem; si post lapsum iustificatis, & verâ fide pradiis, gratia datur, quâ velint perseverare, multò magis ea data sit necesse est ante lapsum, & in statu integritatis; cum in eo hæc omnia in excellentiori gradu homo habuerit, quàm nunc in statu reparationis.

XX. Succedat jam Saulis, Regis Israelitici, exemplum. Ille, licet non fuerit electus, fuit tamen regnatus: id quod probatur non tantum inde, quòd foedus circumcisionis cum Deo quondam inijt, sed etiam ex eo, quod Spiritus S. templum fuit, nam 1. Sam. II, 6, dicitur *Spiritus Dei*

C

Dei

Dei in eam irruisse c. x, 9, ita, ut mutaret ei Deus cor in aliud;
 nec minus ex illo, quod dicitur *Spiritus Dei recedere à Sau-*
lo I. Sam. xvi, 14. sic enim adfuerit ei necesse est: quam et-
 iam præsentiam Spiritus S. ex pijs illis effectibus Doctores
 confirmant, cum ob summam modestiam averfatus est
 imperij falces, sequè domi suæ abscondit. I. Sam. x, 22. &
 summâ longanimitate homines jugi impatientes tolera-
 vit, dissimulans, se audire I. Sam. x, 27. Frustrâ autem ex-
 cipiunt Calviniani, de Spiritu Sanctificationis sermonem
 non esse, sed recessisse à Saule Spiritum Fortitudinis: ob-
 stat enim I. Sam. xvi, 14. ubi *Spiritus Iehova* opponitur *Spi-*
ritui malo, cui opponitur Spiritus, non fortitudinis, sed
 sanctificationis: Et spiritum fortitudinis post æquè, ac an-
 te recessionem Spiritus Dei, ipsi adfuisse, patet ex I. Sam.
 xxiii, 28: & I. Sam. xxiv, 3. Cum verò Saul, quod ante a-
 maverat & coluerat, *sperneret verbum Iehova* I. Sam. xv, 23.
 nec super illo peccato seriam, sed hypocriticam ageret
 poenitentiam I. Sam. xv, 30. pergeret item Davidis mor-
 tem obstinatè quærere, *spretus est à Deo* I. Sam. xv, 23. & in
 desperationis barathrum præcipitatus *αὐτοχρησία* periit I.
 Sam. xxxi, 4.

XXI. Porro iam illustre illud Davidis exemplum
 considerabimus. Hunc renatum, imò electum fuisse, ex-
 tra omnem dubitationis aleam est positum. Verum, si
nullus adulter est amicus Dei Jac. iv, 4. si *nullus adulter & ho-*
mocida est haeres regni cælorum Gal. v, 19. 20. 21. sed *extra cæle-*
stem Hierosolymam Apoc. xxi, 15. si item *omnis superbus mor-*
te dignus est Rom. i, 30. 32. David sanè amicitia & gratia
 Dei excidit. Adulterium enim & homicidium Nathan i-
 psi exprobrat, 2. Sam. xii. & superbiæ ipsius argumentum
 satis clarum fuit, quòd populum numerari fecit, 2. Sam.
 xxiv. Wendelinus quidem loco cit. Davidem à fidei am-
 sione

sione absolvere audeat, ex eo, quod non peccarit pleno voluntatis consensu, sed ex carnis imbecillitate, item, quod seriam egerit poenitentiam. Verum plenior peccatorum Davidicorum consideratio hanc Wendelini objectionem facile eludit. In utrumque enim peccatum, & adulterij, & superbix, contra conscientiam & obfirmato animo ruit. De prioribus est manifesta: primum enim misit, qui diligenter & accuratè inquirerent de muliere 2. Sam. 11, 3. deinde, certior factus ab ipsâ, se gravidam esse vers. 5. tantum abfuit, ut ad se rediret, ut potius in gravius peccatum laberetur, dum studiosè quæsit, quâ contra omnem candorem hoc suum scelus viri concubitu, ad quem sæpius eum, cum ebrium, tum sobrium, fraudulentè provocabat, obregeret. Postea cum illud non procederet, Uriam curat occidendum, ut animo morem gerere posset vers. 14. 15. 16. imò, quod est peccatum atrocissimum Esa. 111, 9. de hac sua malitia tanquam re benè gestâ gloriatur 2. Sam. 11, 25. Atque in eâ totum circiter annum, tempus ad poenitentiam satis longum, impoenitens est versatus: id quod patet ex 2. Sam. 11, 5, 27. & c. xii, 1. collatis. Superbix etiam peccatum pleno voluntatis consensu esse susceptum, id arguit, quod primò *instinctui Satana* dat locum 1. Paralip. xxi, 1. deinde admonitus à Joabo vers. 3. consilium mutare voluit, sed *confirmatum est verbum Regis* vers. 4. Tum & hinc *mensis novem & dies viginti* effluere passus est, dum ad Deum & se redierit quod patet ex 2. Sam. xxiv, 8. 10. Alteram Wendelini ratiunculam quod concernit, quod nimirum *seriam egerit poenitentiam*; illam poenitentiam aut intelligit factam in ipso peccato, & ante concionem Nathanis, aut post eandem: si hoc modo intelligit, principium petit: tunc enim ratiunculam ex hac propositione deducatur necesse est: Qui poenitentiam agit, non amisit fi-

aliud;
à Sam.
amet.
ores
tus est
22. &
tolera-
tem ex-
monem
ais: ob-
itur Spi-
nis, sed
è, ac an-
1. Sam.
ante a-
m. xv, 23.
n ageret
dis mor-
23. & in
perijt 14
emplum
uisse, ex-
erum, si
rer & ho-
xtra tale-
bus mor-
& gratiâ
Nathan i-
mentum
t. 2. Sam.
dei am-
sione

dem; quam nunquam probabit: si illo modo intelligit, absurdus est, dum peccatum hoc mortale & poenitentiam in eodem temporis momento collocat. Nos hac etiam absurditate non attentam poenitentiam Davidis in id tempus non conferimus ideò, quia annua eius impoenitentia jam supra fuit ostensa. Et certum est, eum non nisi auditam Nathanis concione poenitentiam demum egisse, quod liquet ex 2. Sam. xii. Si verò Spiritum S. & sic etiam poenitentiam, tempore admissi peccati eum habuisse ex illo Psalmi LI: *Spiritum tuum ne auferas à me*, adversarius probet; regerimus, hunc quoque Psalmum post acceptam à Nathane absolutionem esse scriptum, & sic non ab homine peccatis ebrio effusum, sed ex angustijs humiliati & contriti cordis profectum: cui responsioni facem præfert *Πνευματικὸς* Psalmi i, hæc: *Psalmus David, cum venit ad eum Nathan Propheta, quando intravit ad Bethsabæe*. Atque hoc rectè suâ versione expressere LXX. græci, illo, *μὴ ἀντὶ τῆς ἀνέλης* h. e. ne iterum auferas, puta, ut abstuleras, antequam hunc Psalmum conversus canebam.

XXII. Ultimum ex V. T. exemplum erit Salomonis: Renatum fuisse, constat ex 1. Reg. iii, 3. ubi dicitur, *Deum dilexisse & ambulasse in preceptis Davidis Patris sui*, & 2. Sam. xii, 24. ubi dicitur *Deus enim dilexisse*. Sed horrendum in modum hunc degenerasse, manifestum satis est. vide 1. Reg. ii, 4. 6. 7. 8. Gratiam Dei non amissam probare volunt Calviniani ex illo 2. Sam. xvii, 14. *Misericordia mea non auferetur ab ipso*. Sed Gerhard. Isag. Loc. Theol. B. Op. th. 32. in illa promissione quædam ad Christum pertinere respondet, interprete scilicet epist. ad Hebr. i, 5. Si verò verba illa ad Salomonem applicare velint, promissio non erit absoluta, sed hypothetica, ut explicat Deus 1. Reg. ix, 4. 5. 6.

XXIII.

XXIII. Inter exempla à N. T. suppeditata eminet
D. Petri. De hujus fide testatur ipsius confessio Matth. xvi,
16. ob quam satis indicat Christus, Spiritum S. eum tunc
habuisse, cum dicit, *Beatus es, caro & sanguis tibi hoc non
revelarunt* vers. 17. imò electum fuisse ex Joh. xxi, 19. col-
ligitur. Nihilominus Christum ille abnegavit, & perjuri
reus factus est Matth. xx, 70. 71. 72. &c. Unde, gratiam Dei
& Spiritum S. in hoc lapsu eum retinuisse, præterquam
quod ibidem servator non obscure negat, quando eum
aliquando conversum jubet fratres confirmare; idem non
prius obtinebitur, quàm vanitatis arguatur illud Christi
Matth. x, 23. *Quis quis abnegaverit me coram hominibus, ab-
negabo eum & ego coram Patre cælesti.* Wendelinus quidem
Theol. Christ. loco ante cit. Petri à fidei defectu immuni-
tatem omninò se evicisse putat, quando ait: *Pro Petri fide,
ne deficeret, est expressa Christi intercessio* Lucæ xxi, 32. cui
etiam consentit Riverus Cathol. orthod. tr. 4. qu. 18. th. 5.
dicens, — *fides ipsius non deficiebat, nisi quis dicat, eum, qui
id à Deo perierat, exauditum non fuisse.* Sed, non vult Chri-
stus, fidem à Petro non fuisse penitus amissam, sed se oras-
se, ut fides ejus mox instauraretur; sicut, quando dicit Chri-
stus de filia Jairi Lucæ ix. *Puella non est mortua, sed dormit;*
quando item de Lazaro, *infirmus hac non est ad mortem sed
pro gloria Dei,* sensus non est, quod non fuerint illi mor-
tui, sed, quod vita eorum confestim fuerit instauranda;
ita Petri fides potest dici non defecisse, quia mox erat re-
stituenda.

XXIV. Prætereuntes alia N. T. exempla, Hymenæ-
um & Alexandrum spectabimus. De his, 1. Tim. 1, 19. 20.
*Milites (Timothee) bonam militiam, retinens fidem & bonam
conscientiam, quæ repulsâ nonnulli fidei naufragium fecerunt,
inter quos est Hymenæus & Alexander, quos tradidi Satana,*

ut discant non blasphemare. Wendelinus Theol. Christ. loco ante cit. satis audacter, Apostolum non loqui de fide iustificante, sed de assensu tantum, & professione doctrinae Evangelicae, Apostolum loqui, contendit. At eam fidem Apostolus intelligit, quam Timotheo commendat, & quae amissa bona conscientia superesse non potest, quae sane est salvifica. Hujus fidei illi dicuntur fecisse naufragium; non quod adhibita naufragij voce removeatur submersio, illa enim mens Apostoli, ex alijs locis abunde spectata, remove non patitur: ideo enim statim vers. 20. additur: *quos tradidi Satanae, ut discant non blasphemare*, unde & blasphemasse patet: Timotheum item quorundam fidem evernisse 2. Tim. II, 18. Alexandrum multa mala sibi exhibuisse, ultione divina dignum, item cavendum esse 2. Tim. II, 14. tum denique verbis suis multum restitisse, Apostolus affirmat. Submersum autem non esse, sed fidem habere, qui aliorum fidem everit, qui Satana traditur; Spiritum S. gratiose ei adesse, qui eundem blasphemat, qui contra gratiosam ejus directionem Apostolo resistit, & multa mala exhibet, & talis est, qui ultione dignus cavendusque censetur, cogitatu est absurdum. Huc accedit, quod haec duo fidem retinere, & fidei naufragium facere, ab Apostolo invicem opponantur: At vero, si naufragium facere, esset non totaliter amittere, stare haec duo, contra quam oppositorum ratio fert, simul possent. Recte itaque Glassius Rhet. sac. de metaph. p. 395. ad vocem *ναυαγῆν* circa fidem, notat, de fidei excussione atque amissione, per apostasian à veritate Evangelij & vita improbitate accipi.

XXV. Circa haec producta haecenus exempla excipere communiter cum Bezâ suo solent Reformati; retinuisse renatos in peccatis mortalibus Spiritum S. sed tantum in actu, quod ajunt, primo, non in secundo: cum
non-

nonnunquam fidei & Spiritus S. testimonia sopiantur, ut ad tempus penitus demigrasse videantur. Quam fidei occultationem, declarant similitudine ab hominibus ebrijs aut lethargo laborantibus desumptâ, in quibus manet intellectus, sive ratio, etsi, quamdiu ebrietas & lethargus caput occupant, ratio se non exerat, sed similis homo sit animali bruto. Verum supra fuit notatum, Spiritum S. in aliquo habitare, nihil aliud esse, quam Spiritum S. suam in habitationem gratiosis effectibus contestari, dum pios motus in homine excitet, & operetur fidem, spem, charitatem: Et quis diceret, Spiritum S. in homine tamdiu otiose, g. totum annum in Davide impœnitente? Similium illorum ad præsens negotium accommodatio tam est inconueniens, quam aperta dissimilitudo ebriorum aut lethargo laborantium, & contra conscientiam peccantium. Ratio, sive anima rationalis est homini naturalis & essentialis, quæ salvâ hominis essentia abesse nequit: fides autem est donum per gratiam, quod ab homine, quâ tali, sine essentialis abolitione abesse benè potest.

XXVI. Sed tempus est, ut ad ea, quæ sententiæ nostræ opponuntur, transeamus. Calviniani, cum defendendo absoluto suo decreto omnes conatus semel iuramento quasi addixerint, omnia etiam iura timent, & undecunq̃ue decreto suo periculi aliquid impendere, videri saltem potest, ei caput obijciunt, atque, licet ὁρθόδοξον, ex finibus catholicæ veritatis exterminare laborant. Non sanè erat, quod à nostrâ, h. e. orthodoxâ circa perseverantiam sanctorum sententiâ Decreto illi suo timerent, cum ea simul stare benè possint. Renatus enim & electus, etsi gratiam Dei fidem & Spiritum S. ad tempus totaliter amittat, ad vitam tamen æternam possidendam absoluto Dei beneplacito prædestinatus nihilominus, eamque necessa-
riò

Christ. lo.
de fide iusti.
rina Evan.
fidem Apo.
, & quæ n.
sanè est fals.
gium; non
merito, illam
edatâ, remo.
dditur: quos
e & blasphem.
dem evertisse
buisse, ut sone
I, 14. tum de.
ffirmat. Sub.
ualiorum f.
gratiosè ei
atiosam eius
hibet, & talis
gitatu est ab.
rinere, & si.
opponantur:
ter amittere,
o fert, simul
etaph. p. 395.
excussione atq̃
vitâ improbi.
empla exci.
mati; reti.
n S. sed tan.
ndo: cum
non.

riò occupaturus censerì potest, dummodo fidei finali, quam & nos electis non derogamus, locus relinquatur. Vide pluribus id ostendentem Plur. Rever. D. Præs. disp. de Viribus lib. arb. Verùm illi, Anabaptistarum, qui & ipsi itinere non recto præcesserunt, vestigia sequentes, nobis eum hîc facere tutum non putant. Ideoque in synodo Dordrechtana, cum articulo 4. docuissent; *vere fideles* — non solum à carne, mundo & Satana in peccata etiam gravia & atrocità abripi posse, verùm etiam iustà Dei permissione abripi, item articulo 5. concessissent, talibus enormibus peccatis (vere fideles) Deum valdè offendere, reatum mortis incurrere, Spiritum S. contristari, fidei exercitium interrumpere, conscientiam gravissimè vulnerare, & sensum gratia nonnunquam ad tempus amittere; articulo tamen 6. peccatis magis denu- dantes, pronunciant; Deum, qui dives est in misericordia, ex immutabili electionis proposito, Spiritum S. etiam in tristi- bus lapsibus à suis non prorsus auferre, neq; eò usque prolabi eos sinere, ut gratiã adoptionis ac iustificationis statu excidant, aut peccata ad mortem, sive in Sp. S. admittant, & ab eo peccatis deserti, in aeternum exitium sese precipitent. Sed quàm tur- piter hic sese dent Calviniani, & quàm apertam contradi- ctionem hac suæ mentis manifestatione admittant, satis manifestum Plur. Rev. D. Præs. disp. cit. fecit. Multitudo tamen ferè innumerabiles pro hac suâ sententiã affer- re Calviniani rationes solent; quas cum nobis omnes spe- ctare non liceat, Wendelini, qui pugnacissimè suam sen- tentiam propugnat nostram oppugnat, argumenta spe- ctasse sufficiat. Decem autem ille, Theol. Christ. loco sæ- pè cit. profert, de quibus ordine.

XXVII. Primum argumentum desumptum ex Psal- mo. I. hoc modo proponit: *Quia fideles sunt instar arbo- rum, quæ ad rivus aquarum sunt plantatæ, quæ fructus semper ferunt, & nunquam exarescunt.* Ad quod respondemus: **Accu-**

Accuratè hic esse notandam descriptionem subjecti, aut fi-
delis, quæ continetur vers. 1. Scilicet, ut omnis arboris vi-
gor est hypotheticè & reduplicativè intelligendus; eam ni-
mirum non *exarescere, nec folia eius decidere*, si, quamdiu;
aut quatenus vivificum succum attrahat; ita status gratiæ
& perseverationis hominis eodem modo est capiendus;
scilicet, quamdiu fidelis est fructiferæ arbori similis, & re-
quisita vers. 1. in se habet, tamdiu eum ex statu gratiæ non
deturbari. Si vero utrobique hypothesis illa & conditio
cesserit, etiam, quod ratione ejus de utroque enunciatur,
cedat necesse est. Lucem his addit illud Joh. xv, 2. *Quem-*
libet palmitem in me, non ferentem fructum, tollit (Pater) &
quemlibet ferentem fructum, purgat, ut copiosorem fructum
afferat; quo loco hypothesein apertè satis insinuat ipse Ser-
vator; quâ admisâ, aërem Wendelinus ferit.

XXIIX. (2) *Quia animis fidelium Deus indidit reve-*
rentiam, ut non recedant ab ipso Jerem. xxxii, 40. Resp. Fæ-
dera talia, quale circa præsens factum, hoc versu indica-
tur, non solent esse absoluta, sed conditionata, quibus non
tantùm potest resisti Act. vii, 52, sed planè etiam possunt
impediri Matth. xxiii, 27. Atque hoc ipsam fœdus includit
medium, ex parte Dei, verbum ejus Jerem. xxxi, 33. planè
sicut alia hujusmodi, medium ex parte hominum, veram
pietatem includunt. Vide Gen. xvii, 1. 2. Levit. xxvi, 3. II,
12. Horum igitur unum cum deest, fœdus rumpitur, non
ex parte Dei, qui *non mutatur* Malach. iii, 6. sed hominum,
Jerem. xlix, 8. qui media à Deo præscripta non usurpant.
Huc accedit, quod Jerem. xxxi, 36, 37. mentio fit *totius se-*
minis Israelis, seu Ecclesiæ; Unde dicimus, huic collectivè
sumptæ, Deum *indere reverentiam, ut ne recedat ab ipso*;
malè autem à toto collectivò, qualis est Ecclesia, ad par-
tes singulas argumentum aueritur.

D

XXIX.

XXIX. (3) *Quia manus eorum sustineat Iehovah, ne dejiciantur* Psalm xxxvii, 23, 24. Resp. Per verbum *dejici* Prophetam hic intelligere casus adversos, & calamitates, indicantem, nullum posse ijs supervenire casum tam gravem, qui de præsidio æternæ salutis dejicere eos valeat: si quis verò verbum hoc (*dejici*) referri etiam velit ad peccata, hoc sensu: si vel ignorantia peccent, vel infirmitate carnis præoccupati labantur, sine destinato proposito, tum Deum manum supponere, ne in eo peccato planè succumbant, sed à lapsu surgant, ea interpretatio tolerari potest, sed nobis non adversatur: si verò de lapsu malignitatis intelligere Reformati velint, contra nos quidem esset; sed huic acceptioni plura Scripturæ loca habent contradicentia, qualis ille Esa. Lix, 2. *Iniquitates vestra dividerunt inter vos & Deum vestrum &c.*

XXX. (4) *Quia Christus pro ipsis orat, ut fides ipsorum nunquam deficiat.* Joh. xvii, 15, 20. Resp. Christum tum temporis orasse, ut *nunquam* à fide sui deficerent, Wendelinus non probabit: Hoc sanè petens à Deo sine dubio impetrasset; impetrasse autem, ipse refutat eventus, cum Petrus unus ex illis, pro quibus Christus rogavit, ter Christum abnegavit & pejeravit. Quid autem Dominus tum rogavit, Evangelista addit, nimirum, ut *sanctificentur in veritate* vers. 17, ut *sint unum* vers. 11, item, ut *custodiantur à malo* vers. 15, *Sanctificari autem in veritate, unum esse*, item *custodiri à malo*, continuam & non interruptam fidei perpetuitatem importare, quis dixerit? Et posito, pro continuâ fidei duratione Christum orasse, nondum tamen evictum est, orasse, ut absolutâ suâ potentiâ à defectione illos Deus custodiret, Deus, ut spiritualis, ita & naturalis vitæ custos est, sed ideò nemo fit *ἀυτοχρης*? Custodivit Deus Simsonem ne succumberet coram Philistæis E, etiam si votum Nazaraeus

izatus violasset, mansisset nihilominus pristino virium robore? Non puto equidem.

XXXI. (5) *Quia oves Christi h. e. verè fideles nemo potest rapere ex manu eius.* Joh. x, 29. Resp. *Oves Christi ex manu Dei rapi non posse, si potentiâ absolutâ ipsi agere placeret: sed ordinatâ cum agere, patet inde, quia statim additur: Oves meæ vocem meam audiunt.* Quamdiu ergò sunt & manent oves Christi, cumque audiunt ac sequuntur, vide vers. 3, 4. 14. 16. tamdiu nemo illas ex manibus Christi rapere potest; possunt autem ipsi ex internâ pravitate & diaboli seductione se subducere Hebr. x, 38. atque à grege aberrare Lucæ xv, 4. Non melioris ergò notæ est Wendelini ea argumentatio, quàm talis: Nauta vel remex, quamdiu navis est salva; non submergitur. E. neque tum submergitur, cum petulantia aut aliâ ratione motus, sese in mare dat præcipitem. Solent aliàs nostri Theologi adhibere exemplum Ismaelis: hic, quamdiu Patri obediens, fratrem diligebat, manebat in ædibus paternis, cum verò malitiâ suâ stimulatus fratri illuderet, ejiciebatur, ac paternorum bonorum hæreditatem non cernebat. Hæc perpendenti, quid Wendelinus efficiat constabit.

XXXII. (6) *Quia qui credunt in Christum, in se cibum habent qui permanet in vitam eternam.* Joh. vi, 26. 27. Resp. Confert hic Christus cibum corporeum, & Spiritualem, juxta ea, quæ utrique ex se & naturâ suâ competunt; & vul, cibum corporeum vitam tantum corpoream tueri, & perire, h. e. in ventrem vadere, & in secessum emitti Matth. xv. 17. & proinde novo semper cibo opus esse: vitam verò spirituales facere ad vitam totius hominis, animæ & corporis, beatam illam, *morti secunde oppositam* Apoc. II, 11. 20. vide harmoniam Calixti ad hunc locum. Nihil igitur ex hoc loco Wendelinus eruct, quàm, fidem ex se talem esse,

ehovab, ne
um de jici
amitates,
tam gra-
valeat; si
lit ad pec-
firmitate
proposito,
ato planè
io tolerari
a maligni-
videm es-
bent con-
estra divi-
des ipsorum
istum iam
Wendeli-
bio impe-
am Petrus
istum ab-
rogarit,
veritate
ur à malo
item custo-
perpetui-
tinuâ fidei
tum est,
Deus cu-
ustos est,
insonem
n Naza-
reatus

se, quæ ad vitam æternam conducat: id quod nos non negamus, neque contrarium sequetur, etiam si fides ad tempus deficiat, dummodo restaurata finaliter homini adfit.

XXXIII. (7) *Quia, qui edunt ex pane, quem Christus dat, h. e. qui credunt in Christum, vivunt in æternum.* Joh. vi, 51. Resp. Cur Wendelinus hoc dictum præ alijs suæ sententiæ stabilientiæ aptum existimet, non apparet. Locum de finali fide loqui in aprico est: ideò autem, quòd, qui firmiter credit, vitam æternam habet, fidei ad tempus deficiibilitatem excludere, *ava xō* vobis est. Quasi verò ei, qui à fide deficit, postea omnis ad eandem reditus sit interclusus!

XXXIV. (8) *Quia in se habent fontem aquæ salientis in vitam æternam* Ioh. iv, 14. Resp. Comparat & hoc loco Christus ipsas aquas inter se, quantum est ex parte ipsarum aquarum. Communis aqua non restringit sitim, nisi ad tempus, quia absumitur & in venas corporis distribuitur, ut aliã atque aliã semper opus sit: Spiritualis verò aqua, si ve gratia Sp. S. quantum est ex se, sitim abolet in perpetuum, si ve hominem reficit, irrigat, foecundat, usque dum in vitam æternam perveniat. Vide harmoniam Calixti ad h. locum. Et si autem hanc ex sese efficaciam aqua Spiritualis habeat, eã tamen homo gaudere diutius nequit; quàm, quo usque ipsam aquã spiritualem semel haustam conservat, & verbo ac Sacramentis fovet; simul enim aquam illam excutiat ac evomat, uti certè per peccata mortalia excuti potest, evomentis culpã vivida illa eius virtus definit, nec homini prodest. Quando igitur Wendelinus ex eo, quòd renati habent gratiam Spiritus S. cuius virtus exfetalis est, ut ad vitam usque æternam pertingat, ejusdem inamissibilitatem & necessariam vitæ æternæ impetrationem infert, perinde est, ac si de certâ pecuniæ summâ quis dieat, sufficere eam fundo certo emendo; & inferat, E. necessariò eã fundum esse emendum, non attento, pecuniam
aut

aut amitti aut alij rei destinari posse, quæ illatio est ridicula.

XXXV. (9) *Quia fideles non peccant, neq[ue] possunt peccare ad mortem, eò quod semen Dei in ipsis maneat, 1. Joh. III, 9.* Resp. Fideles mortaliter posse peccare, supra, productis adversariorum ipsorummet testimonijs Th. 26. est ostensum: qualium ipsorum testimoniorum non pauca quoque collegerunt Giessenses tomo 3. disp. 3. Cum igitur juxta ipsos etiam renati mortaliter possint peccare, & tamen Apostolus dicat, *ex Deo natos h. e. renatos non posse peccatum facere h. e. mortaliter peccare vid. Glass. gram. sac. l. 3. tr. 3. de verbo can. 14. conciliationem eorum in speciem contradicentium fieri, non malè ipsos habebit. Nos itaque dicimus, verba illa textus: Qui ex Deo sunt; reduplicativè esse intelligenda, nimirum, quatenus & quamdiu manent in Deo, ex quo sunt nati, sive fideles. Reduplicationem illam insinuat additus ille *ωσθδ' ομοιωμὸς: quia in eo manet semen eius h. e. verbum Dei, ut explicat Glassius Rhet. tr. 1. c. 1. p. 286. tum illud vers. 6. Omnis qui in ipso manet, non peccat & c. v. 18. Novimus, quod omnis, qui natus est ex Deo, non peccat, sed servat seipsum. Vera igitur ἐξήγησις dicti, quomittitur Wendelinus, hæc est: Subjectum est; Omnis ex Deo natus, scilicet per Spiritualem *πάλι, γενεσιων*: Conditio subjecti est sensus compositus, voce *ὅτι* significatus, scilicet, quatenus semen verbi divini retinet, sive, ut est Psal. cxlix, II. (in quo explanationem suæ interpretationis jam dictæ esse, dicit Glassius loco cit.) quamdiu in corde suo abscondunt eloquia Dei, ne peccent: prædicatum est, non facit peccatum, scilicet mortale. Qua dicti explanatione obtinente, quid Wendelinus efficiat, in propatulo est.**

XXXVI. (10) *Quia fideles nihil potest separare à dilectione Dei Rom. IIX, 38. 39.* Resp. Paulus non dicit, quod hi ipsi non possint se à dilectione Dei separare, sed potius initio cap. testatur, *si secundum carnem vivant futurum ut mo-*

stantur; hoc verò vult; nullam externam vim à Christo
abstrahere posse electos vers. 33. qui sunt in eo vers. 1. & filij
Dei sunt, ac spiritu Dei aguntur vers. 14. Præterea ex verbu
ultimo patet, esse hic fallaciam causæ: Nulla creatura potest
separare nos à dilectione Dei, E. neque peccatum: Pecca-
tum enim non est res creata. Et tandem, si peccata velis in-
cludere, & dicere; neque hæc separare electos vers. 33. à di-
lectione Dei, intelligendum illud de finali separatione, à qua
immunes electos esse, libenter largimur.

XXXVII. Infirmatis ita, in quarum tutelâ suam la-
tere sententiam Wendelinus voluit, rationibus; addu-
ctis item argumentis, firmissimis, ut opinamur, stabilitatis
theseos nostræ præsidij, finem disquisitioni facimus: idq;
verbis D. Petri I. ep. c. v, vers. 10. II. Deus omnis gratia, qui
vocavit nos ad æternam suam gloriam in Christo Iesu, paulisper
afflictos, absolutos nos reddat, stabiliat, roboret, fundet.

Ipsi gloria & imperium in secula seculorum.

A M E N.

Ne Pagina relinqueretur vacua, placuit sequentia
corollaria annexere.

Calvinianos vera & invariata Aug. Confessione esse addi-
ctos, pernegamus.

II. Quinimò illos ipsos esse putamus ad quos Aug. Con-
fessionis artic. X. illud, Damnant secus docentes, pertinet.

III. Malè Calviniani pugnam inter voluntatem Dei, an-
tecedentem & consequentem fingunt.

IV. Malè redemptionis universalitatem negantes, fidei
justificantis & salvificæ fulcrum labefaciunt.

V. Malè mundus illis solos electos denotat, cum nullum
hujus significati pro se ex scriptura apertum exemplum habeant

VI. Malè ex decreto electionis respectum meriti Christi
& fidei excludunt.

VII.

VII. Malè à lapsu Adami à Deo non impedito, ad ejusdem ordinationem argumentantur.

VIII. Malè nostram de communicatione idiomatum doctrinam Eurychianismi accusant.

IX. Malè à negatâ omnium idiomatum divinorum de humanâ Christi naturâ prædicatione, ad negandam eorundem communicationem, consequentiam faciunt.

X. Malè baptismum externum ab interno diuellunt.

XI. Malè per baptismum omnes infantes regenerari inficiantur.

XII. Malè astruenda sanctitati natorum ex fidelibus, successionem hereditariam in contractibus civilibus accommodant.

XIII. Malè in hac propositione Domini: Hoc est corpus meum, To Hoc exponunt: Hic panis.

XIV. Malè in ejusdem propositionis copula tropum ponunt.

XV. Malè eundem ponunt in ejusdem prædicato.

XVI. Malè salvâ suâ de cœnâ Domini doctrinâ, tutò se Aug. Confessionis articulo x subscribere posse putant, cum tamen realem corporis & sanguinis Domini præsentiam eam saltem, quâ fidei corpus & sanguis Christi præsentia sint, vocent.

XVII. Malè recessione à proprietate litera nos arguunt ex eo, quod dicimus in, cum & sub pane esse corpus Christi.

XVIII. Sine sufficienti causâ definitionem Eucharistiæ à Luthero datam, in quâ loco generis obiectum ponit, vitij accusant.

XIX. Iohannes Vorstius Præfatione ad viros benè doctos, Dissertationum sacrarum compilationi præmissâ, Lutheranos putat sese premere posse hoc Syllogismo:

Quod Dominus discipulos suos accipere atq; comedere iussit,
hoc fuit corpus Domini;

Panis iste, quem Dominus in manus sumpsit, est illud, quod discipulos accipere atq; comedere iussit;

E. Ipse ille panis, quem Dominus in manus sumpsit, fuit corpus Domini. Sed

Christo
& filij
x verba
potest
Pecca.
religio.
33. à de
ne, à qua

suam la.
; addu.
abilitatis
nus; idq;
ratia, qui
paulisper
funder.

ntia

se addi.

Aug. Con.
et.

Dei, an.

es, fidei

num
abeans
Christi
VII.

Sed tirones etiam Logicorum norunt, in primâ figurâ, si maior non sit universalis, formaliter nihil sequi. Quod si maior hic fiat universalis, falsa erit, & à Vorstio adhuc valide probanda, si quid contra nos efficere velit.

XX. Idem tamen Vorstius, de maiore imprudenter securus, minorem hoc prosyllogismo munit.

Quod Dominus discipulis suis dedit, id est ipsum illud, quod Dominus discipulos suos accipere atq; comedere iussit:

Ipsè ille panis, quem Dominus in manus sumpsit, est illud, quod idem Dominus discipulis suis dedit:

•E Ipsè ille panis, quem Dominus in manus sumpsit, est illud, quod idem Dominus discipulos suos accipere atq; comedere iussit.

Sed huius Syllogismi conclusio non ferit scopum. Non enim nos negamus, Christum panem etiam, tunc accipere & comedere iussisse. Solum panem, aut panem principaliter edere iussisse, hoc negamus, & à Vorstio erat inferendum. Sub illâ enim eius propositione Maiore, nos quoque sic subsumemus: Corpus & sanguis Christi, sunt illa, quæ Dominus discipulis suis dedit: & concludemus contra Vorstium; Ergo Corpus & sanguis Christi sunt illa, quæ discipulos suos accipere, comedere & bibere iussit. Minorem probabimus verbis Domini: Accipite, edite, hoc (quod edere vos volo) est corpus meum &c. Vbi miramur, Vorstium Epistola pag. 110. objicere: Non dixit Dominus, corpus meum, & sanguis meus sunt illa, quæ ore manducabitis & bibetis, sed corpus & sanguinem posuit postremo loco, dixitque, Hoc (quod edere vos iubeo) est corpus meum, Hic est sanguis meus. Si doctrina conversionis enunciationû nõ est oblitus, facile huic obiectiuncula respondebit ipse. Hic ergo ad nostram illationem respondeat Vorstius, & nos ad ipsius illationem facilimo negotio respondebimus. Male scilicet disputat, qui thesaurum suam probare negligit. Quomodo autem Maior propositio Vorstij sit limitanda, Dn. Præses mox alibi ostendet.

E R R A T A.

§. XVI. lin. 8. inanes. §. XXIV. lin. 14. leg. 2. Tim. 4.

& renatisconfiden-
men sub initium octavi
is auxilio Spiritus San-
condemnationem in-
onscientijs nostris ve-
ntemur, multa solati
m in mentionem reje-
deum in electione nul-
onem habere, quin ne
is & in totum gratia
equentibus capitibus,
pitibus posterioribus,
mnis generis pertra-
& dilectionem mini-
obedientiam, denique
inistris prastandam,
stendit, quomodo in-
sint, ne scandalum
uo usque Christiana
it. Ultimo capite
scribit, & turbones
tandem laude Deo
imponit. Hæc est
explicatione ex de-
ogicæ prælectionum
tem in explicatione
literalem per capita
e illustrior aliquis
mens sese obtulerit,
put simul breviter
timanâ die Iovis in
uditores Optimi
m excitate.

DT.

99 A 6986

ULB Halle 3
002 826 542

R

Sh

VJ 17

Rehov

B.I.G.

Farbkarte #13

44.

DE
NEVERAN-
ANCTORVM

TATIO THEOLOGICA

Contra

OR MATOS

Q V A M

O. M. A.

PRÆSIDE

ARDO TITIO

OL. D. ET PROF.

RDINARIO

TA ACADEMIA JULIA

diem Septemb.

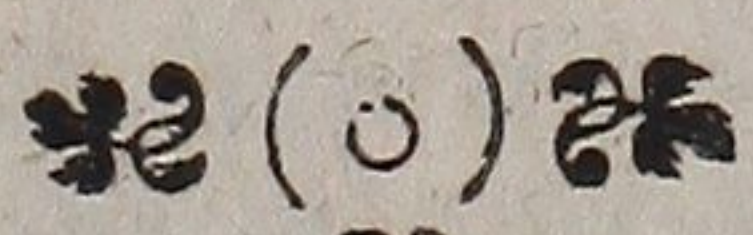
LEI AUDITORIO MAIORI

Publicè proponet

OUS STROVERUS

DEMUNDENSIS

AUTOR & RESP.

HELMESTADII,

ANNIS HEITMÜLLERÆ.

Anno clc lsc LXII.